

“การบริหารวิทยุชุมชน ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารวิทยุกระจายเสียง หน่วยที่ 11, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2557.

แนวคิดหน่วยที่ 11 การบริหารวิทยุชุมชน กาญจนา แก้วเทพ

ตอนที่ 11.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวิทยุชุมชน

ตอนที่ 11.2 แนวคิดของการบริหารวิทยุชุมชน

ตอนที่ 11.3 ลักษณะพิเศษของการบริหารวิทยุชุมชน

แนวคิด

1. วิทยุชุมชนมีลักษณะเฉพาะคือเป็นวิทยุเพื่อระบบประชาธิปไตย จึงมีคุณลักษณะของการเป็นวิทยุของชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชน เป็นวิทยุที่ดำเนินงานโดยอาสาสมัคร วิทยุชุมชนถือกำเนิดขึ้นมาเพื่อเสริมบทบาทหน้าที่บางประการที่วิทยุประเภทอื่นมีข้อจำกัด เช่น บทบาทเพื่อการแก้ไขปัญหาหรือเพื่อการพัฒนาชุมชน วิทยุชุมชนมีหลายประเภทและหลายระดับเพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของแต่ละชุมชน

2. หลักการพื้นฐานของการบริหารวิทยุชุมชนมีลักษณะที่สอดคล้องกับธรรมชาติของวิทยุชุมชน คือ เป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นประชาธิปไตย และบริหารจัดการด้วยตนเอง การบริหารบุคคลกรแม้จะเป็นอาสาสมัครก็ต้องจัดให้มีระบบการหมุนเวียนเพื่อความต่อเนื่องของงานวิทยุ รวมทั้งเน้นการพัฒนาบุคลากร การบริหารงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์มีหลักสำคัญ 4 ประการ คือ ไม่แสวงหากำไร รักษาความเป็นอิสระ มีการกระจายแหล่งรายได้ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ส่วนโครงสร้างการบริหารนั้นไม่ควรมีความซับซ้อนจนเกินความสามารถในการดำเนินงานของชุมชน

3. ลักษณะพิเศษของการบริหารวิทยุชุมชน คือ ต้องมีขอบเขตของการบริหารใน 4 ด้าน คือ การผลิตรายการ การพัฒนากลุ่มคนทำงาน การบริหารผู้ฟัง และการจัดกิจกรรมเสริมของวิทยุชุมชน นอกจากนั้น ต้องเน้นการบริหารเพื่อสร้างความยั่งยืนแก่วิทยุชุมชน รวมทั้งการบริหารเพื่อระดมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาหน่วยที่ 11 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายลักษณะเฉพาะ ความสำคัญ บทบาทหน้าที่ และประเภทของวิทยุชุมชนได้

2.อธิบายหลักการพื้นฐานของการบริหารวิทยุชุมชนได้

3.อธิบายลักษณะพิเศษของการบริหารวิทยุชุมชนในแง่ขอบเขต การมีส่วนร่วมและการสร้างความยั่งยืนแก่วิทยุชุมชนได้

แนวคิดตอนที่ 11.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวิทยุชุมชน

เรื่องที่ 11.1.1 ความหมายและลักษณะเฉพาะของวิทยุชุมชน

เรื่องที่ 11.1.2 ความสำคัญของวิทยุชุมชนต่อการพัฒนาชุมชน

เรื่องที่ 11.1.3 บทบาทหน้าที่/การใช้ประโยชน์จากวิทยุชุมชน

เรื่องที่ 11.1.4 ประเภทของวิทยุชุมชน

แนวคิด

1.วิทยุชุมชนเป็นวิทยุที่มีลักษณะเฉพาะ คือ เป็นวิทยุของชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชน เป็นวิทยุที่ดำเนินงานโดยอาสาสมัคร มีเป้าหมายที่ไม่แสวงหากำไร กระจายเสียงในระดับไม่กว้างขวางนักคือระดับชุมชน

2.วิทยุชุมชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนที่วิทยุประเภทอื่นๆ เช่นวิทยุของรัฐหรือวิทยุเชิงพาณิชย์มีข้อจำกัด และวิทยุชุมชนยังสามารถทำงานอย่างบูรณาการร่วมกับสื่อประเภทอื่นๆเพื่อการพัฒนาชุมชนได้ในทุกๆด้าน

3.วิทยุชุมชนมีบทบาทหน้าที่ที่หลากหลายอย่างมาก ทั้งการเป็นกลไกในการพัฒนาชุมชน การสร้างสมดุลของการไหลของข่าวสารในชุมชนจากแนวล่างขึ้นบนหรือในระดับแนวนอน ทำหน้าที่เป็นสื่อของชุมชน และยังสามารถยืดหยุ่นที่จะตอบสนองความต้องการเฉพาะๆของชุมชนแต่ละแห่งได้

4.การแบ่งประเภทวิทยุชุมชนสามารถใช้เกณฑ์ระดับของการเป็นวิทยุชุมชนที่มี 6 ระดับ และใช้เกณฑ์ลักษณะความเป็นเจ้าของหรือการใช้ประโยชน์จากวิทยุชุมชนมาจัดแบ่ง

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาหน่วยที่ 11.1 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

- 1.อธิบายลักษณะเฉพาะและความหมายของวิद्यชุมชนได้
- 2.อธิบายความสำคัญของวิद्यชุมชนต่อการพัฒนาชุมชนได้
- 3.ระบุบทบาทหน้าที่ของวิद्यชุมชนได้
- 4.ระบุประเภทต่างๆของวิद्यชุมชนได้

กิจกรรม 11.1.1

ลักษณะเฉพาะของวิद्यชุมชนคืออะไร

แนวตอบกิจกรรม 11.1.1

วิद्यชุมชนเป็นวิद्यที่มีลักษณะเฉพาะ คือ เป็นวิद्यของชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชน เป็นวิद्यที่ดำเนินงานโดยอาสาสมัคร มีเป้าหมายที่ไม่แสวงหากำไร กระจายเสียงในระดับไม่กว้างขวางนักคือระดับชุมชน

กิจกรรม 11.1.2

วิद्यชุมชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างไร

แนวตอบกิจกรรม 11.1.2

วิद्यชุมชนช่วยแก้ไขข้อจำกัดของวิद्यของรัฐหรือวิद्यเชิงพาณิชย์ในการพัฒนาชุมชน และวิद्यชุมชนยังสามารถทำงานอย่างบูรณาการร่วมกับสื่อประเภทอื่นๆเพื่อการพัฒนาชุมชนได้ในทุกๆด้าน

กิจกรรม 11.1.3

วิถุชุมชนมีบทบาทหน้าที่อะไรบ้าง

แนวตอบกิจกรรม 11.1.3

วิถุชุมชนมีบทบาทหน้าที่ที่หลากหลายอย่างมาก ทั้งการเป็นกลไกในการพัฒนาชุมชน การสร้างสมดุลของการไหลของข่าวสารในชุมชนจากแนวล่างขึ้นบนหรือในระดับแนวนอน ทำหน้าที่เป็นสื่อของชุมชน และยังสามารถยืดหยุ่นที่จะตอบสนองความต้องการเฉพาะๆของชุมชนแต่ละแห่งได้

กิจกรรม 11.1.4

วิถุชุมชนมีกี่ประเภท

แนวตอบกิจกรรม 11.1.4

การแบ่งประเภทวิถุชุมชนสามารถใช้เกณฑ์ระดับของการเป็นวิถุชุมชนที่มี 6 ระดับ และใช้เกณฑ์ลักษณะความเป็นเจ้าของหรือการใช้ประโยชน์จากวิถุชุมชนมาจัดแบ่ง เช่น เป็นวิถุที่ภาครัฐกิจ/นัการเมืองมาใช้ประโยชน์ หรือวิถุชุมชนที่เกิดจากการรวมกลุ่มของชุมชนเพื่อใช้วิถุชุมชนสำหรับแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ

ตอนที่ 11.2 แนวคิดของการบริหารวิถุชุมชน

เรื่องที่ 11.2.1 หลักการพื้นฐานของการบริหารวิถุชุมชน

เรื่องที่ 11.2.2 โครงสร้างและการบริหารงานวิถุชุมชน

เรื่องที่ 11.2.3 การบริหารบุคลากรของวิถุชุมชน

เรื่องที่ 11.2.4 การบริหารงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ของวิถุชุมชน

แนวคิด

1.การบริหารวิถุชุมชนเป็นหนึ่งในห้าของชุดความรู้ในการดำเนินงานวิถุชุมชน คือ การ

ผลิตรายการ การบริหารจัดการ การระดมการสนับสนุนจากชุมชน การสนับสนุนจาก
เครือข่ายการสื่อสาร และการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก และการบริหารจัดการมี
ความสำคัญในฐานะหลักประกันการดำรงอยู่ต่อไปได้ของวิทย์ชุมชน โดยที่การบริหารวิทย์
ชุมชนจะมีลักษณะร่วมบางประการเหมือนการบริหารวิทย์ประเภทอื่นๆ แต่ก็มีลักษณะ
เฉพาะตัวในบางด้าน

2. โครงสร้างของการบริหารวิทย์ชุมชนไม่ควรมีความซับซ้อนเกินความสามารถบริหาร
ของชุมชน หลักการสำคัญของการบริหารงาน คือ หลักการประชาธิปไตย การเน้นการมีส่วนร่วม
ร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และหลักการบริหารจัดการด้วยตนเอง

3. ถึงแม้บุคลากรของวิทย์ชุมชนจะเป็นอาสาสมัคร แต่การบริหารบุคลากรของวิทย์ชุมชนก็
ต้องมีการจัดระบบ เช่น ระบบหมุนเวียน มีกฎระเบียบ มีกระบวนการคัดเลือก มีกระบวนการ
ตรวจสอบแรงจูงใจ และต้องมีกระบวนการพัฒนาความสามารถของบุคลากร โดยยังยึด
หลักการบริหารแบบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ

4. หลักสำคัญของการบริหารจัดการงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ คือ ไม่แสวงหากำไร เป็น
อิสระ กระจายแหล่งรายได้ โปร่งใสตรวจสอบได้ ควรมีการวางแผนเชิงรุกและมีการ
มอบหมายผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาหน่วยที่ 11.2 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายหลักการพื้นฐานของการบริหารวิทย์ชุมชนได้
2. อธิบายโครงสร้างและการบริหารงานวิทย์ชุมชนได้
3. อธิบายการบริหารบุคลากรของวิทย์ชุมชนได้
4. อธิบายการบริหารงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ของวิทย์ชุมชนได้

กิจกรรม 11.2.1

หลักการพื้นฐานของการบริหารวิทยุชุมชนคืออะไร

แนวตอบกิจกรรม 11.2.1

การบริหารวิทยุชุมชนเป็นหนึ่งในห้าของชุดความรู้ในการดำเนินงานวิทยุชุมชน คือ การผลิตรายการ การบริหารจัดการ การระดมการสนับสนุนจากชุมชน การสนับสนุนจากเครือข่ายการสื่อสาร และการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก และการบริหารจัดการมีความสำคัญในฐานะหลักประกันการดำรงอยู่ต่อไปได้ของวิทยุชุมชน โดยที่การบริหารวิทยุชุมชนจะมีลักษณะร่วมบางประการเหมือนการบริหารวิทยุประเภทอื่นๆ แต่ก็มีลักษณะเฉพาะตัว เช่น การเน้นการบริหารแบบประชาธิปไตย และการบริหารแบบมีส่วนร่วม

กิจกรรม 11.2.2

การบริหารงานวิทยุชุมชนมีหลักการสำคัญๆอะไรบ้าง

แนวตอบกิจกรรม 11.2.2

การบริหารงานวิทยุชุมชนมีหลักการสำคัญๆ คือ เน้นการบริหารแบบประชาธิปไตย มากกว่าการสั่งการ เน้นการมีส่วนร่วม เน้นการยึดหลักการมากกว่ายึดติดกับตัวบุคคล เน้นการบริหารจัดการด้วยตนเอง ซึ่งหมายความว่า ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลัก และดำเนินงานโดยยึดผลประโยชน์ของท้องถิ่นเป็นสำคัญ

กิจกรรม 11.2.3

หลักการสำคัญๆบริหารบุคลากรของวิทยุชุมชนมีอะไรบ้าง

แนวตอบกิจกรรม 11.2.3

ถึงแม้บุคลากรของวิทยุชุมชนจะเป็นอาสาสมัคร แต่การบริหารบุคลากรของวิทยุชุมชนก็ต้องมีการจัดระบบ เช่น ระบบหมุนเวียน มีกฎระเบียบ มีกระบวนการคัดเลือก มีกระบวนการตรวจสอบแรงจูงใจ และต้องมีกระบวนการพัฒนาความสามารถของบุคลากร โดยยังยึดหลักการบริหารแบบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ

กิจกรรม 11.2.4

หลักการสำคัญๆบริหารงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ของวิเทศชุมชนมีอะไรบ้าง

แนวตอบกิจกรรม 11.2.4

หลักสำคัญของการบริหารจัดการงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ คือ ไม่แสวงหากำไร แม้ว่าจะสามารถแสวงหารายได้แต่ก็ต้องบริหารรายได้/กำไรเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ต้องเป็นอิสระจากแหล่งรายได้ มีการกระจายแหล่งรายได้ โปร่งใสตรวจสอบได้ ควรมีการวางแผนเชิงรุกและมีการมอบหมายผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน

ตอนที่ 11.3 ลักษณะพิเศษของการบริหารวิเทศชุมชน

เรื่องที่ 11.3.1 ขอบเขตของการบริหารวิเทศชุมชน

เรื่องที่ 11.3.2 การบริหารแบบมีส่วนร่วมในวิเทศชุมชน

เรื่องที่ 11.3.3 การบริหารเพื่อการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนของวิเทศชุมชน

แนวคิด

1. ลักษณะพิเศษของการบริหารวิเทศชุมชน คือ ต้องมีขอบเขตของการบริหารใน 4 ด้าน คือ การผลิตรายการที่ต้องมีหลักการทั้งเรื่องการผลิตเนื้อหาและรูปแบบรายการ การพัฒนากลุ่มคนทำงาน การบริหารผู้ฟัง และการจัดกิจกรรมเสริมของวิเทศชุมชน

2. วิเทศชุมชนต้องเน้นการบริหารจัดการเพื่อสร้าง/ระดมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ระดับภายในกลุ่มคนทำงาน ระดับผู้ฟังในชุมชน ระดับเครือข่ายการสื่อสาร

ในชุมชนอื่นๆ และการให้ความร่วมมือจากหน่วยงาน/กลุ่ม/องค์กรจากภายนอก

และการมีส่วนร่วมนั้นสามารถทำได้ในหลายรูปแบบ/หลายระดับ

3.องค์ประกอบที่ต้องพิจารณาในการบริหารเพื่อการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนคือ การบริหารคนทำงาน บริหารกลุ่มผู้ฟัง บริหารงบประมาณ การมีกลไกการเสริมพลังของ

วิสาหกิจชุมชนคือการฝึกอบรมและการติดตามประเมินผล และการขยายงาน

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาหน่วยที่ 11.3 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

- 1.อธิบายลักษณะพิเศษของการบริหารวิสาหกิจชุมชนได้
- 2.อธิบายการบริหารแบบมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชนได้
- 3.อธิบายองค์ประกอบของการบริหารเพื่อการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนได้

กิจกรรม 11.3.1

ลักษณะพิเศษของการบริหารวิสาหกิจชุมชนคืออะไร

แนวตอบกิจกรรม 11.3.1

ลักษณะพิเศษของการบริหารวิสาหกิจชุมชน คือ ต้องมีขอบเขตของการบริหารใน 4 ด้าน คือ การผลิตรายการที่ต้องมีหลักการทั้งเรื่องการผลิตเนื้อหาและรูปแบบรายการ การพัฒนา กลุ่มคนทำงาน การบริหารผู้ฟัง และการจัดกิจกรรมเสริมของวิสาหกิจชุมชน

กิจกรรม 11.3.2

หลักสำคัญในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชนมีอะไรบ้าง

แนวตอบกิจกรรม 11.3.2

วิสาหกิจชุมชนต้องเน้นการบริหารจัดการเพื่อสร้าง/ระดมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ระดับภายในกลุ่มคนทำงาน ระดับผู้ฟังในชุมชน ระดับเครือข่ายการสื่อ

สารในชุมชนอื่นๆ และการให้ความร่วมมือจากหน่วยงาน/กลุ่ม/องค์กรจากภายนอก
และการมีส่วนร่วมนั้นสามารถทำได้ในหลายรูปแบบ/หลายระดับ

กิจกรรม 11.3.3

องค์ประกอบของการบริหารเพื่อการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่ต้องพิจารณา
มีอะไรบ้าง

แนวตอบกิจกรรม 11.3.3

องค์ประกอบที่ต้องพิจารณาในการบริหารเพื่อการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน
คือ การบริหารคนทำงาน บริหารกลุ่มผู้ฟัง บริหารงบประมาณ การมีกลไกการเสริมพลัง
ของวิสาหกิจชุมชนคือการฝึกอบรมและการติดตามประเมินผล และการขยายงาน

